

כ"ה תמוז ה'תש"ו

8

וכפר עליו מאשר חטא על הנפש. בש"ס נדרים (י.) ר"א הקפר אומר שציער עצמו מן היין. ואבן עזרא הקשה כי אילו הי' שחטא על נפשו לא הי' השם מצוה אותו שיחזור לחטאתו. ונראה דלק"מ. דהנה ענין הנזיר שחלה עליו קדושה עליונה, והרי זה דומה לאיש המבובז ממונו למצוה אף שאדם חייב להיות חס על ממונו. מ"מ המצוה היא במעלה יותר מממונו ורשאי להפסיד מממונו כדי להשיג המצוה. וכן הוא לענין צער הגוף. אף שאין אדם רשאי לחבול בעצמו, מ"מ כדי להשיג תכלית יותר נכבדה מגופו רשאי לצער א"ע, ע"כ רשאי אדם להתענות באשר ע"י התענית משיג חיות ממקום גבוה יותר, ועיין בזה"ק (ח"ב כ': ס"ב). וע"כ בשבת אסור להתענות ולבטל מעונג שבת, כי אין למעלה מעונג, ואין לקוות להשיג ע"י התענית דבר נכבד מעונג שבת. וזהו ענין הנזיר שמצער את עצמו כדי להשיג קדושה עליונה, כי השגת קדושה עליונה כזו יותר נכבדת מגופו, וכל זה כשהשלים ימי נזירותו. כי הקדושה שחלה לעולם היא אחר עשיית המצוה וכמו שכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף, אבל כשנטמא בינתים הרי הי' הצער בלתי השגת התועלת. וזה הוא חטא :

כוונת הנשיאים שהקריבו עגלות לשאת את המשכן, שלכאורה אינו מובן שמאחר שלא נצטוו על עגלות ע"כ היתה הכוונה לשאת הכל בכתף, וא"כ הנשיאים חשבו לגרע מן המצוה, וע"כ פ' לכהות אורה, כי באם היתה הכוונה בכתף היתה הנשיאה בעגלות מגרע גרעה, וכמו שבבני קהת שהיתה המצוה באמת לשאת בכתף, ורוד המע"ה שהרכיב את ארון האלקים בעגלה חדשה נאמר (דהי"א ט"ו י"ג) כי לא דרשנוהו כמשפט. ובמדבר (במדבר פ' כ"א) חייך שאני מכשילך בדבר שהתינוקוה של בית רבם יודעין אותו דכתיב כי עבודת הקודש עליהן בכתף ישאו :

ונראה דכוונת הנשיאים היתה להמשיך קדושה אפי' לדברים נמוכים ואפי' בהמות יערה עליהן רוח קדושה, וע"כ לא הזקינו הפרים ויש אומרים שעדיין קיימים, וע"כ משום הקדושה ששרתה עליהם. וזה הי' פתח שתודרך הנפש הבהמית שבישראל עד שייהי' ביכולת כל איש ישראל להגיע עד המדרגה העליונה, כי הנפש הבהמית שלו לא תעכב באשר הוא כולו קודש וכמו שיהי' הענין לעתיד בב"א. וזה היו יכולין לעשות רק הנשיאים, כנודע שנשיאים הם בכתר כבתקה"ז שיש בישראל מלכים צדיקים חוים נביאים מארי תורה גבורים חסידים נבונים חכמים ראשי אלפי ישראל. ובוה מדוקדק כפל הלשון ויקריבו הנשיאים ראשי בית אבותם :

ס' נאמר ויהי היום כה ג' ה'.

8

לומר כמ"ש צרור המור ויפה תואר שהי' בהם, כעין רוח חיים ונשאו את עצמם, א"כ כל ענין העגלות הי' נס מפורסם מאוד שאין זה מדרך הטבע כלל, אבל אם נשאו בכתף אף שלא הי' מכביד על כתפות הלויים לא הי' כ"כ ניכר להדיא כי הרבה נושאים היו ונטי לכל אחד שיבא מכשורא. ולפי"ז יש לפרש שהנשיאים חדשו דבר גדול להראות לכל להדיא שכל ענין המשכן הוא בנס. וידוע דהמשכן וכליו הם בדוגמת אדם כמו שכתב הכוזרי ויתר המפרשים, וא"כ הראו לכל שגם האדם שהמשכן נעשה בדוגמתו כל עניניו בנס ואפי' בדברים שאינם עיקר, ואין בהם דרך הטבע כלל, ומעתה יבינו שאין שום דבר קשה על האדם לעשותו אף שלפי ראות עיניו כבד ממנו הדבר, כי מאחר שכל ענינו בנס הוא עומד, ומי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק (תענית כ"ה), וזה גורם חיוס גדול ביד המתרשלים או מתיאשים, וא"כ החידוש הלז נאה לנשיאים כשם כנ"ל :

דקדוק שם נשיא, שלכאורה פירושו מענין נשיאת ראש על זולתם, וא"כ הי' לו להיות נשוא בוא"ו. מזה נראה שאין הפירוש נשיאת ראשם על זולתם, אלא שהם מנשאים את ראש ישראל, וכענין שאמרו ז"ל במגילה (י') הוא אינו שש אבל אחרים משיש ודיקא נמי דכתיב כן ישיש ולא כתיב ישוש, וע"כ הבינו הנשיאים משמם מה שעליהם לעשות :
והנה אף באנו לחשוב את משא הלויים על העגלות נראה שהי' נס מפורסם, מיעוט מחזיק את המרובה, צא וחשוב מ"ח קדשים ארכן עשרה ורחבן אמה וחצי, ועבין אמה, ותשעה עמודים גובהן עשרה ועובין אמה, וששים עמודים עובין אמה וגובהן חמש אמות, ולר' יוסי גובהן חמש עשרה אמות, והעגלות היו מהלכות שתים אחר שתים זו בצד זו והקשר הי' מונח על שתי העגלות אורך הקשר על רוחב שתי העגלות, וכל ארכה של העגלה הי' חמש אמות לבד כמבואר בש"ס (שבת צ"ח), וא"כ בשני סדרים של רוחב חשבון אמות היו מונחים כל אלה, ואין זה לפי חשבון אלא שהי' מיעוט מחזיק את המרובה, וכן המשא הי' גדול מאד והמדבר כולו חול ואין משכו כל אלה שמונה בקר [ע' דעת זקנים מבעלי התוספות שמות כ"ה הי' המגיה].

לענין העגלות של הנשיאים שלא קיבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום כמ"ש רש"י (ו' ג'), והספורנו כתב שחשב משה שיהי' כל משא הלויים בכתף, וא"כ יש להבין למה לא היתה כן דעת הנשיאים והקב"ה הסכים על ידם. ונראה דהנה ברש"י (שם) א"ר נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחילה, אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו ציבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו ציבור וכו' אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו את אבני השהם והמלואים לאפוד ולחושן, לכך התנדבו כאן תחילה. וכבר אמרנו ברמז הדברים שהנשיאים חשבו אולי תחסר הכוונה או אהבה או יראה ישלימו הם, כידוע מענין צדיקי הדור שמעלין את עבודת בני ישראל ותפילתם, וכיון שהשלימו ציבור את הכל מבלעדם הבינו שאין זו תכלית דרך הנרצה, אלא שצריכין הם עוד לפתוח את הפתח שישאל מעצמם יעשו אח"כ עבודתם ע"צ השלימות, ע"כ בחנוכה קיימו הנדרש מהם והם עשו החנוכה שהיא פתיחת ענין העבודה במשכן שהרי הקריבו כל מיני קרבנות כמ"ש הרמב"ן, ובוה יתיישב לי